

Szentháromság ünnepe után 13. vasárnap

► Gal 3,15–22

Érvényes az ígélet, van élő remény

A vasárnap jellege

A Szentháromság utáni vasárnapok kibontják mindazt, ami az egyházi esztendő első felében az üdvtörténet eseményei jelentenek a hit útján járó ember és a keresztyén közösség életében (HAFENSCHER 2010, 332. o.). Az evangélium és az alapige üzenetét köti össze Jánossy Lajos: „Az irgalmas samaritánus képében méltán látja kezdettől fogva az egyház Krisztus Urunkat, aki ápolja, dajkálja és gyógyítja vérző sebekkel teli egyházát, gyülekezetét. [...] Istennek ez az irgalmassága mint kegyelmes ígélet az üdvösség alapja.” (JÁNOSSY 2008, 53. o.) 320-as énekünk néhány sora világosan fogalmaz: „Isten elküldte Fiát, ki emberré lett értünk. A törvénynek eleget tett, és a veszélyből kimentett, kiengesztelt Istennel. Hitből jön a cselekedet, hogy életünk betöltse; élő, igaz hit nem lehet, melynek nincs jó gyümölcse. Megáld és megszentel e hit, jó Istenünkkel egyesít, szent, tiszta életet szül.” Ebben az énekben még az introitus antifónája is benne van: „*Oly igen jó nekem Isten közelsége, Isteneimet, az Urat tartom oltalmamnak.*” (Zsolt 73,28)

Teológiai üzenetek

A törvény szerepéről hitvallási irataink világosan írnak. A *Schmalkaldeni cikkek* törvényről szóló

tétele beszél a törvény legfontosabb szolgálatáról és erejéről: „...leleplezi az eredeti bűnt minden gyümölcseivel együtt [...]. A törvénynek kell [az embert] kioktatnia arról, hogy nincs Istene, hogy nem törődik Istennel, és más isteneket imád. Ezt előzőleg, a törvény nélkül el nem hitte volna!” (KK 4: 48. o.) Az *Egyességi iratban* továbbá olvashatunk az V. tételben a törvényről és az evangéliumról, a VI. tételben pedig a törvény harmadik hasznáról (KK 5: 58–63. o.).

A hit által való megigazulás reformatori újrafelfedezése a reformáció erejének isteni alapja. Luther a hit ígéjének hallása által értette meg, hogy Isten igazsága az az igazság, amellyel megigazítja Krisztusért a bűnöst (VIRÁG 1991, 59–75. o.). Pröhle Károly *Az evangélium igazsága* című könyvében az egész bibliai szakaszt jól megvilágítja: „Gyakran fordulnak emberek Jézushoz és az apostolokhoz ilyenféle kérdéssel: »Mit cselekedjem, hogy üdvözüljek?« A válasz tartalma mindig ugyanaz: »Higgy!« És a válasz szelíden, de világosan helyreigazítja az ember kérdését. Az ember cselekedni szeretne, hogy elérje célját Istennél. De Isten megfordítja a dolgot. Az első és fő kérdés, hogy milyen viszonyban vagyunk Istennel: hiszünk-e benne vagy nem? Csak azután lehet szó arról, hogy az ő tetszése szerint cselekedjünk.” (PRÖHLE 1997, 75–77. o.)

A textusról

Hamis tanítók zavarták meg a galáciai gyülekezetet. Azt állították, hogy nem elég hinni Jézusban, hanem az is szükséges, hogy körülmetélkedjenek, megtartsák a zsidó ünnepeket, szertartásokat. Pál ragaszkodik hozzá, hogy ez nem az igazi evangélium, mert a bűnösöket Isten kizárólag az alapján fogadja el, amit Krisztus már elvégzett, és ezt hit által lehet megragadni. Bármennyire is bonyolultnak tűnnek a mondatok, nem távolságtartó száraz igazságok megfogalmazásáról van szó, hanem a Jézusért és a gyülekezetért égő pásztori szívet kell mögöttük látnunk.

15. vers: Emberi, hétköznapi életből vett példával segíti a megértést Pál. Még az emberi érvényesített végrendelet, testamentum is megmásíthatatlan, nem lehet hozzátenni vagy elvenni belőle; mennyivel inkább az Isten testamentuma, amely arról szól, hogy az ő utódjában áldást nyer minden nép! Tulajdonképpen egyoldalúan kötelezi magát a szent Isten az ember megmentésére, erre szerződik Ábrahámmal és az ő utódjában minden emberrel.

16. vers: Egy utódról van szó, ahogyan az aszszony magvánál is, aki a kígyó fejére tapos. Nincs más evangélium, nincs más megváltó.

17–20. vers: Itt két érv hangzik el amellet, hogy az üdvösség alapja Isten ígérete és nem a törvény; nem lehet két alap. Ha képesek lennénk megtartani a törvényt, nem lenne szükség az áldásra. Ha a később adott törvény kiegészítésként érkezett volna, akkor azt állítanánk, hogy Isten ígérete hiányos. Az egyik érv, hogy jóval később jött a törvény, Isten ígérete addig is és azután is érvényben volt. A másik érv, hogy Isten az ígéretét közvetlenül adta Ábrahámnak, és nem közvetítőn keresztül. Mindent megelőz Isten elhatározása. Ő előbb szeretett. „Mielőtt Ábrahám bármit tehetett volna érte, Isten megajándékozta őt az áldás ígéretével, kizárólag kegyelemből. De ugyanazzal a feltételekhez nem kötött szeretettel fordul a galatákhoz is, és minden emberhez. Istent nem lehet megelőzni.” (CSERHÁTI 1982, 177. o.)

20–21. vers: John STOTT kommentárjában (2002, 82. o.) a 19–22-ig terjedő szakaszhoz ezt a címet adta: „A törvény megvilágítja és nélkülözhetetlenné teszi Isten ígéretét”. A törvény nem szerez áldást, nem ad életet, nem teszi érvénytelessé az ígéretet. A törvény egybezár. Megmutatja, hogy a bűneset óta örökölt sorsunk ugyanaz, ki vagyunk zárva az Istennel való kapcsolatból. A 24. versből azt is megtudjuk, hogy a törvény Jézushoz terel minket. Az Isten emberré lesz, magára veszi az ember bűnét, hogy közösségben lehessen vele. „Oly igen jó nekem Isten közelsége” – ez csak Krisztusban lehetséges, mert az ember számára idegen és sokszor botránkoztató Isten az idegenségből, ellenségeskedésből váltott meg minket, hogy a vele való közösségbe léphessünk.

Vázlat

Ne vegyél el belőle vagy tégy hozzá,
mert érvényben van az ígéret

Pál látta István megkövezését, végignézte, hogy mit jelent a halál órájában Jézus megváltott gyermekének lenni, hogy valakitől a halál félelme sem veheti el az élő reménységet. Láthatta a vallásos köntösbe öltöztetett gyilkos gyűlöletet és azt is, hogy van valami, ami nagyobb a gyűlöletnél és a halálnál. Nem sokkal később ő is megtapasztalta ezt, mert találkozott azzal, aki Istvánt megtartotta, aki érte is meghalt. Azután szolgálatában látta, hogy a vallásos előírások miatt korábban idegekkel távolságot tartó zsidó honfitársai az evangélium hatására meghívják pogány szomszédait az ige hallgatására, és vállalják, hogy emiatt saját közösségük kirekeszti őket. Nincs ilyen szabadság senki másban, csak Jézusban.

Ha a szeretetszolgálatot nem Isten meghívására végeznénk, akkor csak önmagunkban bízhatnánk, és kísértés, hogy a saját dicsőségünket keressük. A Szabadítóhoz, a Gyógyítóhoz hívjuk őket tetteinkkel is, hogy megismerjék Istent, és átvegyék Krisztusban felkínált örökségüket. Per-

sze nem csak azzal a feltétellel állunk mellettük, hogy elfogadják-e. Ne vegyünk el belőle!

Az Isten nélküli természetünk gyógyíthatatlanul bízni akar az érdemeiben, aminek két gyümölcse lehet: az egyik az elbizakodottság, a képmutatás, a másik pedig a kétségbeesés. A napenkénti megtérés tudatos választása az Isten irgalmára alapozott életnek. Kísértés versengésre hajlamos természetünknek, hogy igazibb keresztények legyünk, ennek engedtek a galaták. Nem elég Krisztus, nem elég az evangélium az üdvösséghez, a kereszthez még valamire szükség van, egy sajátos szóhasználat, a megtéréstől elszakított lélekkereszttség, a keresztelés gyakorlata, felsorolhatatlan sok dolog kínálkozik. Ne tegyünk hozzá!

Ábrahám utóda által bizalmat nyersz,
mert rád is érvényes az ígéret

Minden rosszat az Isten iránti bizalom elvesztése okozta az embernek. Bizalmatlanságában a bizalmatlanság gyümölcseit termi az élete. A gonosz gyűlöli azt a harmóniát, amely Isten és ember között újra létrejöhet. Az Isten pedig erre hív, amikor megtérésre, hozzá térésre szólít. Bár a bizalom ellen az ember tett, és joggal lehetne követelni, hogy bizonyítsa megbízhatóságát, ő erre képtelen. Isten adta bizonyosságát az ember számára az ő megbízhatóságáról: ígéretét Jézusban beteljesítette, és meghívott minket az ő asztalához. Íme, minden kész. Krisztus keresztyén a bizalmatlanságunk, hitetlenségünk halála is megtörtént, elvégeztetett. Egy közösségi médiumban közzétett idézet üzenete nagyon megragadott. Kodácsy Tamás református teológus írta: „Az ószövetségi istennevek közül az egyik legrejtélyesebb az El Shaddái, melynek eredete és jelentése is bizonytalan. A magyar hagyomány többnyire »Mindenható Istennek« fordítja, ám a Septuaginta, az Ószövetség görög fordítása több helyen is így adja vissza: »az Isten, aki elég« (ho theosz ho hikanosz) [...], akinél nem tudunk többet elgondolni. Elégségességében mindenható és fo-

kozhatatlanul teljes. Nem kevesebb és nem több – Isten, aki elég.” (KODÁCSY 2025, 1083. o.) Isten, aki elégséges, akinek a szavában meg lehet bízni.

Megkapjuk ezt a bizalmat, a hit ajándékát, de tanulnunk is kell, ahogyan Ábrahámnak is. Tehát vándorúton vagyunk, ahogyan Luther erről a kommentárjában ír: „A keresztény ember életét ne képzeld nyugalmi állapotnak, hanem átmenetnek, előrehaladásnak a bűnökből az erényre, világosságból világosságba, erényről erényre, és aki nincs ilyen áthaladás állapotában, azt ne tekintsd kereszténynek.” (LVM 9: 525. o.)

Szabad vagy Krisztusban a jó cselekvésére, tehetsz másokért, mert az ígéret minden népnek szól

A vasárnap témája miatt különösen is fontos, hogy a cselekedetekről beszéljünk. A hit cselekedetek nélkül halott, de mi nem halott hitet kaptunk Istentől. Az irgalmas samaritánus történetében két embert a saját vallásos felfogása tart távol attól, hogy megálljanak a bajba jutott mellett. Jézus ezt a történetet válaszként mondta el arra a kérdésre, hogy ki az én felebarátom, miután elhangzott a szeretet kettős parancsolata. Megérteti, hogy Istennek úgy lehet szolgálni, ha embertársainkhoz a tőle kapott szeretettel közeledünk. Az tud ilyen irgalmas lenni, aki átélte az ábrahámi utód szolgálatát, és mindennap abból él. Evangéliumi énekünk így írja le: „Míg borral és olajjal kimosta sok sebem, fülembe súgta halkan: »Enyém vagy, gyermekem!« Sosem szólt édesebb zene, szívem hálával lett tele. Kéz, amely kerestél, szív, amely szerettél, vér, mely eltörölted bűnömöt, mindörökre áldva légyetek!” Isten egyházának története számtalan élő példát tud felsorakoztatni, hogy kegyelem által megérintett emberek hogyan szolgáltak, mint például Friedrich von Bodelschwingh, de érdemes a hazai diakónia történetéből is példákat felmutatni. Mindemellett meg kell becsülni minden tettet, ami Isten országáért történt, azt is, ami kicsinynek tűnik, de hitből fakadt. Milyen hatalmas kegyelem, hogy tehetünk valamit Isten országáért!

Illusztráció

John Lennox szakácskönyv-analógiája (<https://youtu.be/ZiJBdsJwHuc>).

Felhasznált és ajánlott irodalom

CSERHÁTI Sándor 1982. *Pál apostolnak a galácia-beliekhez írt levele*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.

FABINY Tibor 1997. Az ígéretek és a törvény. In: uő (szerk.): *Tyconius: Szabályok könyve*. Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest. (Hermeneutikai füzetek 12.) 30–46. o.

HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Tanszék, Budapest.

ITTZÉS István 2007. *Ígéretek Jézus Krisztusban*. (Igehirdetés) <https://lelkesz.com/predikacio/51305596>.

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Községe, Veszprém.

KK 4 = REUSS András (szerk.) 2019. *Schmalkaldeni cikkek – Értekezés a pápa hatalmáról és elsőbbségéről – Kis káté – Nagy káté*. Ford. Pálffy Miklós – Groó Gyula – Pröhle Károly. Luther Kiadó, Budapest. (Konkordiakönyv. Az evangélikus egyház hitvallási iratai 5.)

KK 5 = REUSS András (szerk.) 2015. *Egyességi irat*. Ford. Bohus Imre. Luther Kiadó, Budapest. (Konkordiakönyv. A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai 5.)

KODÁCSY Tamás 2025. Isten, aki elég. *Vigilia*, 90. évf. 12. sz. 1083–1084. o.

LVM 9 = LUTHER Márton 2020. Pál galatákhöz írott levele. In: Csepregi Zoltán – Horváth Orsolya – Krähling Edit (szerk.): *A Római és a Galata levél magyarázata*. Luther Kiadó, Budapest. (Luther válogatott művei 9.) 527–736. o.

PRÖHLE Károly 1997. *Az evangélium igazsága*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.

STOTT, John 2002. *Pál levele a galatákhöz*. Ford. Kertai Barbara. Harmat Kiadó, Budapest.

VIRÁG Jenő 1991. *Dr. Luther Márton önmagáról*. 3. kiad. Ordass Lajos Baráti Kör, Budapest.

■ BOZORÁDY ANDRÁS